

Tom 14/2022, ss. 187-201
ISSN 0860-5637
e-ISSN 2657-7704
DOI: 10.19251/rtnp/2022.14(5)
www.rtnp.mazowiecka.edu.pl

Władimir Pasicznik

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
Filia w Piotrkowie Trybunalskim
ORCID: 0000-0003-0001-4480

Wychowanie fizyczne w szkolnictwie wyższym Ukrainy (aspekt pedagogiczny)

Physical education in higher education of Ukraine (pedagogical aspect)

Streszczenie: Artykuł poświęcony został problematyce organizacji i prowadzenia wychowania fizycznego w szkołach wyższych Ukrainy. Analiza prac naukowców ukraińskich świadczy, że szkoły wyższe niewątpliwie posiadają znaczący potencjał naukowy i dydaktyczny, ażeby dokonać poważnych zmian w zakresie modernizacji procesu wychowania fizycznego. W tym celu, zdaniem naukowców, niezbędnym staje się udoskonalenie współczesnych programów wychowania fizycznego w szkolnictwie wyższym, zwłaszcza w kontekście dostosowania treści programowych do zainteresowań i potrzeb studentów; skoordynowanie państwowego ramowego programu nauczania z wychowania fizycznego z programami i planami studiów oraz zwiększenie nakładów finansowych na prowadzenie działalności badawczej w tym obszarze oraz rozbudowy zaplecza materialnego (stadiony, boiska, pływalnie, sale gimnastyczne). Mimo podejmowanych

działań w zakresie doskonalenia wychowania fizycznego studentów przez władze oświatowe Ukrainy (ustawy, rozporządzenia), ten proces ma jeszcze wiele wad, między innymi: niezadowolający poziom stanu zdrowia u części studentów, co powoduje niską sprawność fizyczną; zwiększenie się liczby studentów zaliczanych do grup specjalnych ze względu na stan zdrowia; tendencja obniżenia motywacji studiującej młodzieży do udziału w zajęciach z wychowania fizycznego oraz uprawiania rekreacji ruchowej; przestarzała infrastruktura dydaktyczna w części uczelni ukraińskich i in.

Słowa kluczowe: wychowanie fizyczne, studenci, programy nauczania, szkolnictwo wyższe, rekreacja ruchowa.

Summary: The article is devoted to the problem of organization and implementation of physical education in higher schools of Ukraine. The analysis of the works of Ukrainian scientists, who have already achieved scientists proves that, unquestionably, higher schools have significant scientific and didactic potential in order to introduce important changes in the modernization of the educational process. For this purpose, according to scientists, it becomes necessary to improve modern physical education curricula in higher education, especially in the context of adjusting the curriculum content to the interests and needs of students, coordinating the state framework curriculum in physical education with curricula and study plans, and increasing financial outlays for research activities in the area, and expansion of material facilities (stadiums, sports fields, swimming, pools, gyms). Despite all the measures taken by the educational authorities of Ukraine in order to improve physical education of students (acts, regulations), this process still has a lot of weaknesses, e.g. unsatisfactory level of health condition of some students, which is the reason for feeble physical fitness; increase in the number of students qualified to special groups due to their health condition; lowering students' motivation to participate in PE classes, to do physical recreation; old-fashioned teaching infrastructure in some of the Ukrainian schools, and others.

Keywords: physical education, students, curriculum, higher education, physical recreation.

Wprowadzenie

Zdrowie człowieka jest jednym z najważniejszych czynników społecznych świadczącym o sytuacji i kulturze zdrowotnej danego społeczeństwa. W kontekście dążenia Ukrainy do integracji z europejską przestrzenią edukacyjną istotnego znaczenia

nabiera działalność władz państwowych, w tym oświatowych w zakresie osiągnięcia wysokiego standardu zdrowia psychofizycznego obywateli kraju, w tym młodzieży studiującej. Właśnie w tym okresie życia (od 20 do 25 roku życia) następuje zwieńczenie procesu wszechstronnego doskonalenia ruchowych i wegetatywnych funkcji organizmu. Jednym z podstawowych wymogów, które stawia współczesne społeczeństwo systemowi kształcenia w szkolnictwie wyższym, jest przygotowanie nie tylko w pełni wykwalifikowanego specjalisty posiadającego znaczący potencjał zawodowy, lecz także jednostki wszechstronnie przygotowanej psychofizycznie do wykonywania funkcji pracowniczych. Współczesna młodzież ukraińska, niestety, często funkcjonuje w niesprzyjających oraz prowadzących do redukcji aktywności ruchowej warunkach, zaś poważne zaniedbania w zakresie wychowania fizycznego w okresie rozwoju psychofizycznego młodzieży jest bardzo ciężko zrekompensować w przyszłości.

Problematyka uczestniczenia młodzieży studiującej w zajęciach z wychowania fizycznego oraz ustalenia kryteriów oceny studentów była podejmowana w pracach O.V. Baranovskoi (2008), S.I. Podmazina (2001), P.S. Sikorskoho (2001); zagadnienia z zakresu doskonalenia procesu organizacji wychowania fizycznego w szkołach wyższych rozpatrywano w pracach E. S. Wilczkowskiego (1998, 2004, 2016), A.V. Tsosa (2002, 2010, 2016), V.L. Volkova (2011), S.V. Korolińskiej (2007); A.V. Domashenki (2003); problematyka motywacji studentów do systematycznego uprawiania aktywności ruchowej została omówiona w pracach O.I. Fanihina (2005), V. V. Romanenko (2010); metodykę prowadzenia zajęć została podjęta przez B. Shyiana (2002, 2010, 2016); kwestie urazów studentów podczas zajęć z wychowania fizycznego oraz form przeciwdziałania temu zjawisku poświęcone zostały prace I.A. Brizhata (2011), Kalinichenko (2010), A.P. Konokha (2000), I.L. Tsarenko (2010), V.I. Vnihovetsa (2011) [O.I. Hrebik, 2015, s. 1-7].

Celem artykułu jest przedstawienie i analiza stanowisk badaczy ukraińskich na temat aktualnego stanu zdrowotnego

młodzieży studiującej w szkołach wyższych Ukrainy. W pracy badawczej wykorzystano metody indukcji, dedukcji oraz syntezy. Wysunięto następujące problemy badawcze: Jak oceniają badacze ukraińscy stan zdrowia studentów szkół wyższych w Ukrainie? Jakie tendencje przeważają w obszarze wychowania fizycznego i aktywności rekreacyjnej w szkolnictwie wyższym w tym kraju?

Rezultaty i dyskusja

Cele i zadania wychowania fizycznego w szkołach wyższych Ukrainy zostały określone w latach 90. XX wieku w takich aktach normatywnych, jak: „Podstawy prawne ochrony zdrowia” (1992), w ustawie „O kulturze fizycznej i sporcie” (1993) oraz w programie „Wychowanie fizyczne – zdrowie narodu” (1998). Mimo to, faktycznie do 2003 roku, wychowanie fizyczne w szkolnictwie wyższym nie miało opracowanych precyzyjnych ram programowych z wychowania fizycznego. Dopiero w tym roku (2022) Ministerstwo Edukacji i Nauki Ukrainy opracowało ramowy program nauczania dla szkół wyższych, który określa minimalne obciążenie fizyczne dla studentów I (studia licencjackie) i II (studia magisterskie) poziomu studiów oraz kryteria efektywności wychowania fizycznego w szkolnictwie wyższym [Fizyczne vykhovannia. Nachalna prohrama, 2003]. Zdaniem H.P. Hrybana, opracowanie ram programowych istotnie przyczyniło się do wzmocnienia pozycji przedmiotu w planach studiów większości uczelni ukraińskich, a nawet w pewnym sensie, przetrwania tej dyscypliny w uczelniach [H.P. Hryban, 2012, s. 28].

Na początku XX wieku na wychowanie fizyczne w szkołach wyższych Ukrainy w programach studiów poświęcało się 2 godziny tygodniowo na I–II roku studiów i zajęcia te, z reguły, zaliczane były do przedmiotów fakultatywnych. Taka koncepcja koncentrowała się głównie na utrzymaniu stanu zdrowia studentów, lecz na pewno nie na wspieraniu ich w rozwoju sprawności fizycznej. Potrzeba popularyzacji różnych form aktywności ru-

chowej wśród studentów zaznaczona jest w Narodowej strategii „Aktywność ruchowa – zdrowy styl życia – zdrowy naród” (2020) do roku 2025 [Pro Natsionalnu stratehiiu z ozdorovchoi rukhovoï aktyvnosti v Ukraini, Pro zatverdzhennia planu zakladiv 2020], która będzie wyznaczać politykę państwa w tym obszarze w następnych latach. Jednym z kluczowych aspektów tej strategii jest kompleksowa modernizacja wychowania fizycznego na poziomie szkolnictwa wyższego, polegająca m.in. na zwiększeniu liczby godzin fakultatywnych, zakresu odpowiedzialności władz uczelnianych za organizację działalności prozdrowotnej na rzecz studentów, uruchomieniu na uczelniach stanowiska konsultanta do spraw zdrowia [Pro ahvalennia konceptsii rozvytku 2016].

Wychowanie fizyczne studentów jest realizowane w następujących formach: 1) zajęcia obligatoryjne uwzględnione w planach studiów – 4 godz. tygodniowo; 2) zajęcia fakultatywne włączane do planu studiów po uprzednim uzgodnieniu treści programowych ze studium (katedrą) wychowania fizycznego działającym na danej uczelni – od 2 do 4 godz. tygodniowo; 3) zajęcia pozauczelniane, w tym: gimnastyka poranna, uzupełniające zajęcia (indywidualne lub grupowe), zorganizowane formy zajęć w sekcjach sportowych, uprawianie przez studentów aktywności fizycznej w czasie wolnym według własnego uznania lub według ustalonego przez studium zakresu ćwiczeń fizycznych (praca domowa); 4) udział studentów w masowych imprezach rekreacyjno-sportowych organizowanych przez uczelnię (z reguły prowadzonych w weekendy, np. bieg masowy, sztafety, święto sportu, rajd rowerowy, rajd turystyczny); 5) obozy rekreacyjno-sportowe organizowane w czasie ferii (w programie gimnastyka poranna, nauka pływania, treningi z wybranych przez studentów dyscyplin sportu, zabawy i gry ruchowe).

Według programu nauczania z wychowania fizycznego po rozpoczęcia roku akademickiego studenci adekwatnie do poziomu rozwoju fizycznego oraz stanu zdrowia są przydzielani do następujących grup: podstawowej, przygotowawczej oraz spe-

cialnej. W grupie podstawowej uczestniczą studenci niemający przeciwwskazań do podjęcia aktywności fizycznej; w grupie przygotowawczej uczestniczą studenci zdrowi, lecz nie w pełni przygotowani fizycznie; w grupie specjalnej ćwiczenia fizyczne podejmują studenci z uwzględnieniem kryterium rodzaju choroby, możliwości funkcjonalnych. Liczba studentów grupy specjalnej nie może przekraczać 8–15 osób na jednego nauczyciela.

Bardzo ważną rolę w organizacji wychowania fizycznego studentów odgrywa studium wychowania fizycznego (bądź studium wychowania fizycznego i sportu) ustalające, we współpracy z kierownictwem poszczególnych wydziałów i instytutów uczelnianych, plany i programy studiów w zakresie wychowania fizycznego oraz organizujące zajęcia w sekcjach sportowych z reguły cieszących się sporym zainteresowaniem wśród studentów uczelni ukraińskich. Zazwyczaj są to sekcje lekkooatletyki, koszykówki, siatkówki, koszykówki, piłki nożnej, aerobiku, a więc dyscyplin sportu najbardziej popularnych wśród młodzieży Ukrainy. Treningi w sekcjach sportowych odbywają się 2–3 razy w tygodniu. Jak zaznacza S. Kozibrodzkyi, już w latach 90. XX wieku, w porównaniu z poprzednią dekadą, w uczelnianych programach wychowania fizycznego dla studentów (z uwzględnieniem zróżnicowanego poziomu przygotowania fizycznego) wyraźnie wrosła oferta nowych form aktywności ruchowej. Po raz pierwszy pojawiają się w programach nauczania taniec sportowy, taniec akrobatyczny, orientacja w terenie, orientalne sztuki walki, stretching [S.P. Kozibrodzkyi, 2002, s. 1].

Infrastruktura dydaktyczna w zakresie udziału w zajęciach wychowania fizycznego w szkołach wyższych Ukrainy jest bardzo zróżnicowana. Najlepsze warunki do prowadzenia zajęć mają uniwersytety i szkoły wyższe zlokalizowane w dużych miastach – Kijów, Charków, Dniepr, Odessa, gdzie wychowanie fizyczne prowadzone jest nie tylko w salach gimnastycznych przy uczelniach, lecz także w ośrodkach sportowo-rekreacyjnych posiadających duże sale gimnastyczne, boiska do gier zespołowych, baseny, siłownie. W większość uczelni zlokalizowa-

nych w średnich i małych miastach wymagana jest modernizacja całej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, którą one dysponują. Ogólnie poziom naukowy i dydaktyczny prezentowany przez nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia z wychowania fizycznego w szkołach wyższych, mimo znaczących trudności organizacyjnych i zawodowych, jest wysoki, lecz głównym problemem w realizacji teoretycznie bogatej oferty fakultatywnych zajęć rekreacyjno-sportowych dla studentów pozostaje brak należytego finansowania.

Analizując wychowanie fizyczne w szkolnictwie wyższym Ukrainy, warto również przyjrzeć się sportowi akademickiemu w kontekście międzynarodowym. Zaznaczmy, że od 1997 roku reprezentacje akademickie biorą udział w międzynarodowych zawodach sportowych rozgrywanych wśród studentów w Europie i na świecie (Ukraina jest członkiem Międzynarodowej Federacji Sportów Akademickich), osiągając bardzo dobre wyniki, regularnie uczestnicząc w letnich i zimowych Uniwersjadach (międzynarodowych multidyscyplinarnych zawodach sportowych), i z reguły, wchodzi do pierwszej dziesiątki krajów (w tej imprezie sportowej biorą udział reprezentanci z ponad stu krajów) w rankingu medalowym. W 1997 roku na XIX letniej Uniwersjadzie w Palermo (Włochy) reprezentacja studentów Ukrainy zajęła drugie miejsce wśród 134 uczestników oraz drugie miejsce wśród 41 reprezentacji na XXI zimowej Uniwersjadzie w Tarvisio (Włochy) w 2003 roku. Ogólnie reprezentacja studentów Ukrainy, uczestnicząc w letnich Uniwersjadach, okresie 1993–2016 roku wywalczyła 449 medali oraz 89 medali, uczestnicząc w 9 zimowych Uniwersjadach. Regularnie są prowadzone letnie Uniwersjady krajowe oraz (raz na 2 lata) ukraińskie igrzyska akademickie, w program których wchodzi takie dyscypliny, sportu jak: koszykówka, zapasy, siatkówka, lekka atletyka, ciężary, piłka nożna, tenis stołowy.

Istotną rolę w rozwoju studenckiego sportu odegrało powołanie w 1992 roku Centralnego Klubu Sportowego „Hart” przy Ministerstwie Edukacji i Nauki Ukrainy. Właśnie działalność „Hartu” dobitnie przyczyniła się do aktywnego uczestnictwa

ukraińskich studentów-sportowców w międzynarodowych studenckich zawodach sportowych najwyższego poziomu. Swoje zadania od 1993 roku realizuje także Akademicki Związek Sportowy Ukrainy. [S.I. Stepaniuk, 2003, s. 11].

Niestety, pomimo sukcesów sportowych na arenie międzynarodowej w ciągu ostatnich dekad w Ukrainie wytworzyła się niepokojąca tendencja: znacząco pogorszył się ogólny stan zdrowia młodzieży, w tym młodzieży studiującej, co niewątpliwie wywołane jest sytuacją kryzysową w całym systemie wychowania fizycznego w tym kraju (przy czym dla władz oświatowych priorytetowym nadal pozostaje zadanie zmiany owego systemu zgodnie z standardami międzynarodowymi w tym obszarze edukacyjnym). Zdaniem V. Volkova współczesne wychowanie fizyczne młodzieży studiującej w Ukrainie cechuje: niski poziom stanu zdrowia części studentów, co prowadzi do obniżonej sprawności fizycznej; zwiększanie się liczby studentów zaliczanych do grup specjalnych ze względu na problemy zdrowotne (w trakcie studiów liczba studentów uczestniczących w zajęciach w grupach specjalnych notorycznie zwiększa się średnio z 5,36% na pierwszym roku do 14,46% na roku czwartym); wyraźnie widoczna tendencja obniżenia motywacji wśród młodzieży studiującej do udziału w zajęciach z wychowania fizycznego oraz uprawiania rekreacji ruchowej. Jak wskazuje monitoring losów absolwentów uczelni wyższych w Ukrainie, prawie 50% z nich ma wyraźne problemy z podejmowaniem zatrudnienia w takim zakresie i intensywności, który jest wymagany na współczesnym rynku pracy. Według naukowca, mankamentem organizacji wychowania fizycznego jest m.in. zbyt rozbudowana ingerencja władz oświatowych najwyższego szczebla w tworzenie programu nauczania, okrojenie treści nauczania oraz brak możliwości wyboru przez studentów różnych form rekreacji ruchowo-sportowej w oparciu o własne zainteresowania [V.L. Volkov, 2011, s. 10-12].

Na początku XXI wieku 61% młodzieży ukraińskiej w wieku 16–19 lat charakteryzowało się niskim poziomem sprawności fizycznej [I. R. Bondar, 2000, s. 1]. Prawie 90% młodzieży

miało problemy zdrowotne, zaś ponad 50% – niewystarczające przygotowanie fizyczne. Zaś wskaźnik zachorowalności wśród młodzieży ukraińskiej w okresie 1991–2006 wzrósł 1,6 raza [L. S. Ibrahimova, 2016, s. 612]. Według V.B. Bazylchuk, prawie 50% studentów nigdy nie uprawiało aktywności fizycznej w czasie wolnym, a głównym motywem udziału w zajęciach obligatoryjnych z wychowania fizycznego było dla nich uzyskanie zaliczenia z tego przedmiotu i tylko nieco ponad 20% studentów uczestniczyło w zajęciach w celu poprawy własnego zdrowia. Prawie 35% studentów miało spore zastrzeżenia co do organizacji procesu zajęć z wychowania fizycznego w szkołach wyższych [V.B. Bazylchuk, 2004, s. 1]. Od 3,3% do 16,8% studentów miało nadwagę [N. Y. Bondarchuk, 2006, s. 12-13].

Kolejnym poważnym problemem wychowania fizycznego w szkolnictwie wyższym jest utrzymujący się przez wiele lat wysoki wskaźniki kontuzji wśród studentów. Najczęstszymi występującymi rodzajami kontuzji wśród studentów na zajęciach z wychowania fizycznego są: przewlekłe zapalenia ścięgna, zapalenia stawu, powtórne mikro urazy kończyn. Według danych O.I. Hrebika uzyskanych na podstawie przeprowadzonego sondażu diagnostycznego wśród studentów uczelni w Łucku, kontuzje na zajęciach z wychowania fizycznego są poważnym zagrożeniem dla zdrowia studiującej młodzieży. Średnio 74,8% ankietowanych studentów oraz 88,2% wykładowców prowadzących zajęcia wychowania fizycznego potwierdza występowanie tego zjawiska. Najczęściej studenci doznają urazów, uczestnicząc w zajęciach obowiązkowych (24,7%), podczas zajęć indywidualnych oraz sekcyjnych – 15,4%, uczestnicząc w zawodach akademickich – 10,9% natomiast podczas imprez sportowo-masowych – 8,4%. Najbardziej narażeni byli oni podczas wykonywania ćwiczeń gimnastycznych na przyrządach, podczas zeskoków i skoków wzwyż, uderzania bądź odbijania piłki (gry zespołowe). Jak zaznacza badacz, podstawowymi przyczynami powodującymi urazy są: nieodpowiednie warunki do prowadzenia zajęć; niewłaściwy stan techniczny przyrządów; nieadekwatnie dobrany przez studentów strój do cwi-

czeń fizycznych; zbyt duża liczba studentów biorących udział w zajęciach; nieprawidłowo dostosowane ćwiczenia fizyczne względem poziomu sprawności fizycznej części studentów; braki w prowadzeniu wstępnego instruktażu poprzedzającego wykonywanie ćwiczeń; błędy w asekuracji studentów podczas wykonywania ćwiczeń; przecenianie przez studentów własnego poziomu sprawności; zmęczenie. Najczęściej kontuzje spowodowane są przez: braki w przygotowaniu metodycznym nauczycieli prowadzących zajęcia – 36,4%; kłopoty w komunikacji między nauczycielem a studentem – 34,2%; błędy organizacyjne w prowadzeniu zajęć – 20% oraz 9,4% – przeciętny poziom kwalifikacji części nauczycieli [O.I. Hrebik, 2015, s. 1-7]. Prace ukraińskich naukowców V. L. Volkova [V. L. Volkov., Kyiv 2011, 420 s.], S. I. Prysiazhniuk S.I [Prysiashniuk. 2010, s. 294]; V.V. Romanenko [V.V. Romanenko, 2003, 26 s.] zajmujących się problematyką organizacji procesu wychowania fizycznego studentów wskazują na brak u większości studentów nawyków dbania o własny stan zdrowia.

Poważnym mankamentem w organizacji zajęć wychowania fizycznego w szkołach wyższych Ukrainy, zdaniem V. Volkova, jest niejednolite podejście do ewaluacji procesu wychowania fizycznego oraz kryteriów oceniania studentów. Natomiast zdaniem V.V. Pylmienkyiego, metody, które są stosowane w organizacji wychowania fizycznego w szkołach wyższych Ukrainy, nie są wystarczająco skuteczne, zaś większość programów nauczania ma przeważnie charakter jednostronnych, ukierunkowany na realizację zaledwie kilku form aktywności fizycznej [V.V. Pylmienkyi, 2006, s. 1]. W rezultacie u większości studentów w trakcie studiów nie występuje progres w zakresie rozwoju sprawności fizycznej, co w wielu przypadkach spowodowane jest niewątpliwie nieskuteczną organizacją zajęć z wychowania fizycznego oraz nieuwzględnieniem zainteresowań samych studentów.

Mimo wielu przeprowadzonych badań naukowych, jak zaznaczają A.V. Chomycz, (2016), A.V. M. O. Nosko (2013), V.I. Romanova (2010), L.I. Khimich (2011), nadal nie zostały w peł-

ni opracowane optymalne parametry obciążeń fizycznych młodzieży studiującej. Jak zaznacza A.M. Chomych, w praktyce wychowania fizycznego studentów na Ukrainie mamy do czynienia z wieloma sprzecznościami: między zakresem wymogów programowych a poziomem przygotowawczym i sprawnościowym studentów; między koniecznością podniesienia poziomu zdrowia studentów a poziomem efektywności organizacji wychowania fizycznego; między koniecznością wspierania studentów w ich pozauczelnianej aktywności ruchowej a niewystarczającym zapleczem naukowo-metodycznym uczelni [A.M. Chomych, 2016, s. 1-2].

Wychowanie fizyczne studentów w Ukrainie boryka się również z innymi problemami: niedostatecznym czasem zajęć fakultatywnych; słabą motywacją studentów do uprawiania form aktywności ruchowej; niezadawalającym poziomem wykorzystania współczesnych technologii edukacyjnych oraz nowych form rekreacji sportowej; niewielkimi środkami finansowymi na rozbudowę bazy infrastrukturalnej do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego w poszczególnych szkołach wyższych. Do największych potrzeb należą: modernizacja sal gimnastycznych, baz sportowo-rekreacyjnych, boisk i obiektów sportowych; zwiększenie dostępu do basenów, zakup nowocześniejszych przyrządów sportowych. W podejściu kierownictwa niektórych uczelni, jak wynika z obserwacji, dominuje pogląd, że wychowanie fizyczne jako przedmiot, jest raczej drugorzędną dyscypliną, a dbanie o własne zdrowie to problem wyłącznie studenta. Jak zaznacza M.I. Petrenko, efektywność rozwoju fizycznego i wzmacniania kondycji młodzieży studiującej w istotniej mierze zależy właśnie od zorganizowanych zajęć z wychowania fizycznego prowadzonych przez specjalistów, a samodzielnie uprawianie różnorodnych form aktywności fizycznej przez studentów jest uzupełnieniem i rozwinięciem nabytej podczas zajęć obligatoryjnych wiedzy i umiejętności, które w 70% przesądzają o skuteczności doskonalenia sprawności fizycznej studentów [M.I. Petrenko. 1997, s. 104].

Zdaniem H.P. Hryban, Ukraina posiada spory potencjał naukowy i dydaktyczny, żeby dokonać poważnych zmian w zakresie modernizacji procesu wychowania fizycznego w szkolnictwie wyższym. W tym celu trzeba, jak uważa badacz, udoskonalić współczesne programy wychowania fizycznego na studiach, zwłaszcza w kontekście dostosowania treści programowych do zainteresowań i potrzeb studentów; skoordynować państwowy ramowy program nauczania z przedmiotu wychowania fizycznego z uczelnianymi programami i planami studiów oraz z rozporządzeniami ministerialnymi i wewnątrzuczelnianymi; zadbać o realizację celów i zadań państwowego programu nauczania z wychowania fizycznego w szkołach wyższych; poszerzać działalność naukowo-badawczą oraz zwiększyć nakłady finansowe na rozwój potencjału badawczego w tym obszarze edukacyjnym [H.P. Hryban, 2012. s. 28].

Podsumowanie

Stan zdrowia młodzieży studiującej w szkołach wyższych Ukrainy w ostatnich latach w porównaniu z poprzednimi dekadami znacząco się pogarsza (wzrost zachorowań układu sercowo-naczyniowego, oddechowego; choroby spowodowane wadami postawy; nadwaga; choroby wzroku; choroby układu trawiennego). Te problemy zdrowotne, z którymi boryka się spora część młodzieży studiującej wynikają nie tylko z przyczyn obiektywnych (zanieczyszczenie środowiska, brak odpowiednich warunków do uprawiania rekreacji ruchowej w miejscu zamieszkania z powodu słabej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej; nieodpowiednio prowadzone zajęcia wychowania fizycznego w szkole; spore luki w organizacji zajęć wychowania fizycznego już na studiach; bierna postawa rodziców w okresie dorastania dzieci w kontekście ich aktywności ruchowej i in.), lecz także z powodu biernej postawy samych studentów (brak motywacji do samodzielnego uprawiania rekreacji ruchowej, niedbały stosunek do własnego zdrowia i in.). Warto zaznaczyć, że władze oświatowe Ukrainy świadome skali wyzwań, przed

którymi stoją, podejmują działania w kierunku modernizacji wychowania fizycznego i aktywności fizycznej młodzieży studiującej. Potencjał teoretyczny i praktyczny kadry prowadzącej zajęcia wychowania fizycznego w szkołach wyższych jest znaczący. Skuteczność działań w obszarze aktywności ruchowej i preferowania zdrowego stylu życia wśród studentów jest także kwestią stanowiska władz poszczególnych uczelni, gdzie często da się zauważyć tendencje w kierunku wspierania sportu akademickiego (udział w zawodach regionalnych, krajowych) przy jednoczesnym ograniczaniu działań w kontekście wsparcia masowej aktywności sportowo-rekreacyjnej.

Bibliografia

Bazylichuk V.B. (2004), *Organizatsiini zasady aktyvizatsii sportyvno-ozdorovchoi diilnosti studentiv v umovakh vyshchoho navchalnoho zakladu*, avtoreferat na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata nauk z fizychnoho vykhovannia i sportu, Lvivskiy derzhavnyi instytut fizychnoi kultury, Lviv, s. 1.

Bondar I. R. (2000), *Fizychno vykhovannia studentiv z nyzkym rivnem fizychoi pidhotovky*, avtoreferat na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata nauk z fizychnoho vykhovannia i sportu, Lvivskiy derzhavnyi instytut kultury i sportu, Lviv, s. 1.

Bondarchuk, N. Y. (2006), *Dyferentsiiovanyi pidkhid do fizychnoho vykhovannia i sportu*, avtoref. dys. kand. nauk z fiz. vykhovannia i sportu, Lviv, s. 20.

Chomych A.M. (2016), *Metodyka prohramuyannia indyvidulnykh fizkulturno-ozdorovchykh zaniat studentiv u pozaaudytorii roboti vyshchoho navchalnoho zakladu*, avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata pedahohichnykh nauk, Skhidnoievropeskiy Natsionalnyy Universytet imeni Lesi Ukrainky, Lutsk, s. 1-2.

Fizychno vykhovannia. Nachalna prohrama dla vyshchykh navchalnykh zakladiv Ukrainy III-IV rivniv akredytatsii, (2003), Kyiv, MONU, ss. 44.

Ibrahimova L. S. (2016), *Stratehichni napriamky vdoskonalennia systemy fizychnoho vykhovannia studentiv vuziv*. Molodyi Vhchenyi, nr 3 (30), s. 611-615.

Hrebik O.I. (2015), *Pedahohichni umovy profilaktyky traumatyzmu studentiv v protsesi fizychnoho vykhovannia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydataq nauk*, Schidnoevropeiskyi Natsionalny Universytet imeni Lesi Ukrainky, Lutsk, s. 1-7.

Hryban H.P. (2012), *Fizychnhe vykhovannia studentiv ahrarnykh vyshchykh navchalnykh zakladiv*, Ruta, Zhytomyr , s. 28.

Kozibrodskiy S.P. (2002), *Prohramno-normatyvni osnovy fizychnoho vykhovannia (istoryko-metodchnyi analiz)*, avtoreferat na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata nauk z fizychnoho vykhovannia i sportu. Lviv, s. 1.

Petrenko M.I. (1997), *Samostiini zanattia studentiv z fizychnoho vykhovannia: navch.* Posibnyk, VDTU, Vinnytsia, ss. 104.

Pro uhvalennia konceptsii rozvytku systemy hromadskoho zdrovia. Rozporozdzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 listopada 2016 r. (2016), <http://www/kmu.gov.ua/npas /249618799>.

Pro Natsionalnu stratehiu z ozdorovchoi rukhovoï aktyvnosti v Ukraini na period do 2025 roku „Rukhova aktyvnist – zdorovyi sposób zhyttia – zdorova natsiia”, Ukaz nr 42/2016 vid 2016.02.09 (2016), www.consultant.parus.ua.

Pro zatverdzhennia planu zakladiv shchodo realizatsii Natsionalnoi stratehii z ozdorovchoi rukhovoï aktyvnosti v Ukrainie na period do 2025 roku „Rukhova aktyvnist – zdorovyi sposób zhyttia – zdorova natsiia” na 2021 rik vd 19 serpnia 2020 r. nr 1043 (2020), Kabinet Ministriv Ukrainy, <https://www.zakon.cc /low/document/read>.

Prysiachniuk S.I. (2010), *Biolozhyni vik ta zdorovia studentskoi molodi*. Tsentr navhcalnoi literatury, Kyiv, s. 294.

Pylnienkyi V.V. (2006), *Organizatsiiono-metodychni osnovy ozdorovchoho trenavannia studentiv z nyzkym rivnem somatychnoho zdrovia, avtofereat dysertatsii na zdobuttia nakovoho stupenia konadydata nauk z fizychnoho vykhovannia i sportu*. Lvivskiy Derzhanyi Instytut Fizychnoi kultury, Lviv, s. 1.

Romanenko V.V. (2003), *Vplyv riznykh rezhymiv rukhovoï aktyvnosti na fizychnyi stan studentok v navchalnykh zakladakh humanitarnoho profiliiu, avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovooho stupenia z fizychnkho vyhovaniia i sportu, Lviv, 26 s.*

Stepaniuk S.I. (2003), *Istoryko-sotsialni aspekty rozvytku sportyvnoho rukhu v Ukraini*, avtoreferat na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata nauk z fizychnoho vykhovannia i sportu Lvivskiy Derzhavnyi Instytut Fi-

zychnoi Kultury Derzhavnoho Komitetu Ukrainy z Pytan Fizychnoi Kultury i Sportu. Lviv, s. 11.

Volkov V. L. (2011), *Rozvytok fizychnyk zdibnostei studentiv u systemi fizychnoi pidhotovky*, Osvita Ukrainy, Kyiv, 420 s.

Volkov V.L. (2011), *Teoretyko-metodychni zasady rozvytku fizychnykh zdibnostei studentiv u systemi fizychnoi pidhotovky*, avtoreferat na zdobuttia naukovooho stupenia doktora pedahohichnyvch nauk. Natsionalnyi Pedahohichnyi Universytet imeni M.P. Drahomanova, Kyiv, s. 10-12.